

Česká zemědělská univerzita v Praze

Provozně ekonomická fakulta

Katedra řízení

Teze diplomové práce

**Management zaměstnanosti absolventů vysokých
škol**

Bc. Iveta Dvořáková

© 2015 ČZU v Praze

Souhrn

Diplomová práce pojednává o problematice nezaměstnanosti absolventů vysokých škol v České republice. V teoretické části práce je charakterizována nezaměstnanost obecně, míra nezaměstnanosti a zaměstnanosti a dále druhy nezaměstnanosti. Druhá část teoretické práce se zaměřuje na trh práce a jeho ovlivnění do budoucna. Dále je v teoretické části popsána politika zaměstnanosti a to jak aktivní, tak pasivní. Dále jsou zde popsány rizikové skupiny na trhu práce, vysokoškolský vzdělávací systém a růst nároků na kvalitu pracovní síly. Analytická část nejprve zkoumá problematiku absolventů vysokých škol v České republice v obecné rovině. V další kapitole analytické části jsou porovnávání absolventi soukromých a veřejných vysokých škol. Dále je zkoumána problematika absolventů technických a ekonomických fakult. Tato část práce je zaměřena na absolventy prezenčního studia bakalářského a magisterského stupně vzdělání. Poslední částí této kapitoly je dotazníkové šetření určené pro společnosti. Cílem tohoto výzkumu je nalezení důvodů neúspěchu absolventů vysokých škol při hledání práce a zároveň tedy při pracovních pohovorech. V závěru práce jsou shrnuty výsledky a navrhuta řešení pro snížení nezaměstnanosti či zvýšení zaměstnanosti absolventů vysokých škol v České republice.

Klíčová slova

Absolvent, zaměstnanost, nezaměstnanost, management, míra nezaměstnanosti, trh práce, politika zaměstnanosti, vysoká škola.

Cíl práce

Cílem diplomové práce je návrh možných změn zavedených v aktuálním systému vzdělávání na vysokých školách v České republice. Navrhnuté změny by měly vést ke snížení nezaměstnanosti či zvýšení zaměstnanosti absolventů vysokých škol v České republice. V rámci cíle je důležité nalézt konkrétní příčiny nezaměstnanosti absolventů a neúspěchu u pracovních pohovorů. K návrhu změn a nalezení příčin napomůže dotazníkové šetření u alespoň 50 – 60 podniků. Dílčím cílem je analýza trhu práce v souvislosti s absolventy soukromých a veřejných vysokých škol, a dále s absolventy ekonomických a technických fakult včetně míry nezaměstnanosti u obou porovnání (jak u absolventů soukromých a veřejných vysokých škol, tak u absolventů ekonomických a technických fakult). Dalším dílčím cílem diplomové práce je ověření níže uvedené hypotézy. Hypotéza bude potvrzena či vyvrácena na základě analýzy pracovního

trhu z hlediska nezaměstnanosti absolventů technických a ekonomických fakult. Hypotéza: Míra nezaměstnanosti absolventů z technických fakult je nižší, než míra nezaměstnanosti absolventů z ekonomických fakult.

Metodika práce

V teoretické části práce bude využito deskriptivní metody, pomocí které bude popsána problematika nezaměstnanosti obecně, trhu práce, politiky zaměstnanosti, rizikových skupin na trhu práce, vysokoškolského vzdělávacího systému v České republice a růstu nároků na kvalitu pracovní síly. Výše uvedená problematika bude čerpána z odborné literatury týkající se zejména nezaměstnanosti, managementu, ekonomie a trhu práce. Dále bude využito internetových zdrojů, a to zejména Českého statistického úřadu a Eurostatu. V teoretické části bude nejdříve popsána nezaměstnanost obecně. V této kapitole bude dále vymezena míra nezaměstnanosti, míra zaměstnanosti a druhy nezaměstnanosti. V další kapitole bude vysvětlen pojem „trh práce“ a v krátkosti popsán trh práce v České republice. V další teoretické části práce bude vysvětlena politika zaměstnanosti, aktivní a pasivní politika včetně jejich nástrojů. Další kapitola se bude zabývat rizikovými skupinami na trhu práce. Mezi tyto skupiny se řadí absolventi vysokých škol, ženy, mladí lidé a zdravotně postižení lidé. Tato kapitola bude zaměřena zejména na nezaměstnanost výše uvedených rizikových skupin. Předposlední část práce bude zaměřena na vysokoškolský vzdělávací systém v České republice. Závěrem teoretické části bude popsán růst nároků na kvalitu pracovní síly.

Analytická část se bude věnovat analýze nezaměstnanosti absolventů vysokých škol v České republice ze dvou hledisek rozdílnosti. Budou porovnání absolventi soukromých a veřejných vysokých škol a dále absolventi ekonomických a technických fakult. Nejdříve bude zkoumán obecně počet absolventů vysokých škol, počet nezaměstnaných absolventů VŠ a vývoj jejich nezaměstnanosti v České republice. Dále bude srovnán počet absolventů soukromých a veřejných VŠ a míra jejich nezaměstnanosti. To samé porovnání se bude týkat i absolventů vysokých škol technického a ekonomického oboru. Data budou získávána především z Českého statistického úřadu, Střediska vzdělávací politiky a Eurostatu. Všechna data pro jednotnost budou zkoumána v letech 2002 – 2013. Většina dat z roku 2014 nejsou ještě dostupná, proto je zvolen 12letý interval do roku 2013. Práce se bude zaměřovat na absolventy vysoké školy prezenčního studia bakalářského a magisterského stupně vzdělání. Pouze prezenční forma studia je zvolena

z důvodu zkrusování nezaměstnanosti absolventů, jelikož studenti kombinované formy z velké části zaměstnání již mají a studium je doplňkem vzdělání či požadavkem ze strany zaměstnavatele. Doktorský stupeň vzdělání nebude zohledněn v práci, jelikož tito absolventi nadále zůstávají v akademické sféře či získání titulu Ph.D. je předpokladem pro kariéru na akademické půdě. Dále bude v analytické části vyhodnoceno dotazníkové šetření. Písemný dotazník bude předkládán náhodně vybraným společnostem prostřednictvím osobní návštěvy. Dotazník bude předkládán kompetentnímu oddělení ve firmě, nejlépe personálnímu oddělení. Hlavním cílem dotazníku bude nalezení konkrétních příčin nezaměstnanosti absolventů a jejich neúspěchu při pracovních pohovorech či hledání nového zaměstnání. Jednotlivé otázky dotazníku budou následně vyhodnoceny pomocí grafů a náležitě okomentovány. Následně bude využito křížové analýzy a kontingenčního grafu u vybraných dat. Nakonec budou shrnuty výsledky a navrhuta doporučení, která by mohla vést ke zvýšení zaměstnanosti absolventů vysokých škol v České republice.

Výsledky a diskuze

Dle výsledků dotazníkového šetření je u uchazečů nejvíce vyžadován anglický jazyk. I přesto by se měli studenti při svém studiu zaměřit na další jazyk. V dnešní době je vzácné, když někdo umí plynule hovořit dvěma cizími jazyky. Životopis vypadá hned lépe, jestliže v popisu například u anglického a německého jazyka je „plynulá znalost“, a dále u ruského jazyka „základní znalost“. K tomu je nejvhodnější připsat získané certifikáty a člověk má pak hned větší šanci na úspěch. Bohužel na vysokých školách je většinou kladen důraz pouze na jeden světový jazyk. I když na spoustě vysokých škol jsou vyučovány dva světové jazyky, tak většinou druhý jazyk je zanedbáván. Vysokoškolský vzdělávací systém by se měl zaměřit na špičkovou kvalitu výuky minimálně dvou světových jazyků. Na oba jazyky by mělo být nahlíženo stejně důležitě a cílem by mělo být naučit studenta během 5 let studia na vysoké školy hovořit plynule dvěma světovými jazyky. Dalším velkým nedostatkem absolventů je chybějící či nedostatečná praxe. Pro mnoho zejména velkých firem je téměř bezvýznamné to, že absolvent, který u nich žádá místo o práci, má praxi v oboru například pouze 3 měsíce. Tato praxe může nabývat významu u menších firem, které si nemusí klást vysoké požadavky na uchazeče o zaměstnání. U nadnárodních firem zejména u vyšších pozic jsou požadovány velké nároky a v nejlepším případě se personální oddělení může zajímat o životopis, kde je uvedena

praxe minimálně jeden rok v oboru. Ve vyspělých státech fungují na velmi dobré úrovni Trainee programy. V České republice se tento trend také rozvíjí, ale stále není na takové úrovni, aby začal klesat počet nezaměstnaných absolventů. Jednoduše řečeno, Trainee program, někdy známý pod názvem Graduate program neboli absolventský program je spolupráce firem s vysokými školami. Tento program je určen pro studenty posledních ročníků vysoké školy či pro čerstvé absolventy. Jeho délka je většinou od 6 do 18 měsíců. Společností, které v České republice umožňují výše uvedené programy, stále přibývá. Všechny informace, týkající se programů, lze nalézt z většiny případů na webových stránkách konkrétní společnosti. Mezi nejznámější firmy poskytující absolventské programy patří například Tesco, Česká pojišťovna, ČEZ, L'Oréal, Raiffeisenbank, Škoda Auto, DHL, Všeobecná zdravotní pojišťovna, Nestlé apod. Dle výsledku dotazníkového šetření firmy neupřednostňují absolventy s bakalářským stupněm vzdělání. Absolvent „pouze“ bakalářského stupně nemá tedy výhodu oproti tomu, kdo vystudoval magisterský stupeň vzdělání. Naopak dle výsledků téměř dvě třetiny dotázaných firem dává spíše přednost uchazečům s výše zmíněným magisterským stupněm vzdělání. To ale neznamená, že titul Bc. je méněcenný či bez šance na úspěch u pracovního pohovoru, jelikož pro více než jednu třetinu dotázaných společností není tato skutečnost podstatná. Další doporučení se týkají absolventů a přijímacích pohovorů. Absolventi by se měli zaměřit na kvalitu motivačních dopisů. Motivační dopis je dá se říci vstupenka pro přečtení životopisu. Hodně lidí bohužel tento dopis neřeší. Ale zde lze vidět, jak je důležitý. Proto by se uchazeči měli začít více zaměřovat na jeho psaní a i zde platí, že by se měl přizpůsobit na jednotlivé pozice. Jen v úvodu takového dopisu se píše, o jakou pozici má uchazeč zájem. Originalitě se meze nekladou a jestliže dopis nebude nudný a nebude stejný jako každý druhý, je velká šance na úspěch, že personalistu zaujme a na životopis může pak i nahlížet jinak, pozitivněji naladěm. Dle výsledků dotazníku mají absolventi kolikrát nepřiměřené finanční požadavky. Toto je velice individuální a záleží na velikosti a typu firmy. Některé firmy mohou vysoké finanční požadavky brát jako to, že uchazeč o zaměstnání si cení svých znalostí a kvalit, naopak některé společnosti to může odradit při výběrů kandidátů do dalšího kola a radši dají přednost těm, kteří si řekli přiměřenou sumu. Uchazeč, který se chystá na pohovor a nemá doposud žádnou praxi, by se měl soustředit zejména na komunikační schopnosti. Dle výsledků z dotazníkového šetření je neumění se vyjadřovat či špatná komunikace velkým problémem absolventů a právě na toto se personalisté zaměřují

v průběhu pohovoru. Každý uchazeč by si měl před pohovorem vyzkoušet před zrcadlem, jak vypadá a jak se tváří při odpovídání na jednoduché otázky typu „Proč chcete pracovat právě u nás?“ apod. Měl by mluvit spisovně a nezadrhávat se. Možností, jak naučit absolventy komunikovat a vhodně se vyjadřovat, je příprava a prezentace nejrůznějších projektů či seminárních prací na vysoké škole. Ač se to může zdát zbytečné, tak důležité je také předvádění modelových situací a nejrůznějších scének například z prostředí pracovního pohovoru. Důležitou složkou pohovorů jsou v dnešní době nejrůznější testy, které jsou v mnoha případech pozvánkou do dalšího kola. Typy testů se liší v závislosti na firmách. Někde se vykonávají psychometrické, někde psychodiagnostické, dále psychometrické a zároveň IQ testy, v jiných firmách zase testy jazykové apod. Uchazeč by si měl dopředu zjistit, které testy se ve firmě, na kterou se hlásí, vykonávají a řádně se na ně připravit. I když je někdy obtížné tyto informace sehnat, tak dle nejrůznějších webových stránek a diskuzích předchozích uchazečů to možné je. Zejména na jazykové testy je nutné se připravit procvičováním si cizího jazyku. U IQ testů je důležité si zejména procvičovat ty, které lze najít na internetu. I taková, i když se zdá sebemenší příprava, může velice napomoci při hledání vysněného zaměstnání.

Knižní zdroje

BUCHTOVÁ, Božena a kol. *Nezaměstnanost: psychologický, ekonomický a sociální problém*. 1. vyd. Praha: Grada, 2002. ISBN 80-247-9006-8.

DVOŘÁKOVÁ, Zuzana a kol. *Management lidských zdrojů*. 1. vyd. Praha: C. H. Beck, 2007. ISBN 978-80-7179-893-4.

HOLMAN, Robert. *Ekonomie*. 4. vyd. Praha: C. H. Beck, 2005. ISBN 80-7179-891-6.

KOTLER, Philip a kol. *Moderní marketing*. 4. vyd. Praha: Grada Publishing, a.s., 2007. ISBN 978-80-247-1545-2.

KUCHAŘ, Pavel. *Trh práce: sociologická analýza*. 1. vyd. Praha: Karolinum, 2007. ISBN 978-80-246-1383-3.

MAREŠ, Petr. *Nezaměstnanost jako sociální problém*. 2. vyd. Praha: Sociologické nakladatelství, 1998. ISBN 80-901424-9-4.

MAZOUCH, Petr, FISCHER, Jakub. *Lidský kapitál: Měření, souvislosti, prognózy*. 1. vyd. Praha: C. H. Beck, 2011. ISBN 978-80-7400-380-6.

RIEVAJOVÁ, Eva a kol. *Trh práce a politika zaměstnanosti*. Bratislava: Ekonóm, 2009. ISBN 978-80-225-2878-8.